

Téma: Jak se zacházelo s historií koncentračního tábora Flossenbürg Modul: Porovnávání fotografií

Faktické informace: Vězeňská kuchyně

V době vzniku koncentračního tábora Flossenbürg byli vězni nuceni postavit vězeňské baráky a provozní budovy tábora. Koncem roku 1939 dostavěli prádelnu a vězeňskou kuchyni. Od roku 1940 se pak tyto dvě kamenné budovy, které se nacházely po obou stranách apelplacu, začaly využívat.



Pohled přes areál koncentračního tábora (výřez), vpředu budova kuchyně. Zima 1939/40.

Ve vězeňské kuchyni museli vězni vařit pro sebe i pro své spoluvězně. Výraz „vařit“ je ovšem poněkud zavádějící. Vězni totiž dostávali s ohledem na těžkou práci, kterou museli vykonávat, jen velice málo jídla. Kromě toho nebyla strava příliš výživná. Ti vězni, kteří byli nasazeni v kamenolomu, měli bez ohledu na dvanáctihodinový pracovní den jen krátkou polední přestávku, která sotva mohla stačit k odpočinku. Na místě dostávali řídkou polévku, kterou museli ostatní vězni v kovových sudcích vláčet od kuchyně až do kamenolomu.

Mark Stern o tehdejší stravě vězňů:

„Ve Flossenbürgu jsme každé ráno dostávali krajíc chleba a kávu. Ti z nás, kdo pracovali, dostávali k obědu trochu polévky, někdy v ní byl i brambor, a kousek chleba. Kromě toho jsme večer dostávali hrnek kávy. Když jsme měli štěstí, našli jsme v rendlíku trochu kávové sedliny, kterou jsme žvýkali, abychom zmírnili mučivý hlad. Kdo nepracoval, nedostal v poledne žádný chléb a vyhladověl dříve.“

Z: Mark Stern / Isabel Alcoff: Rückkehr nach Flossenbürg, Lichtung Verlag, Viechtach 1995.

Mark Stern, narozen v roce 1923, pochází z židovské rodiny z polského Krakova. Za války musel vykonávat nucené práce pro nacisty v několika koncentračních táborech v Polsku, od dubna 1944 byl vězněn v koncentračním táboře Flossenbürg. Přežil pochod smrti a později se stal předsedou americké organizace pro přeživší holocaustu (Holocaust Survivors Organization).



Nástup k jídlu v kamenolomu, 1942, Foto vytvořené příslušníky SS, Holandský Institut pro válečnou dokumentaci, Amsterdam.

Od podzimu 1944 bylo v táboře tolik lidí, že nádoby na jídlo nestačily pro všechny. Jedna sada nádobí – většinou jen miska a lžíce – byla pro vězně cenným majetkem, protože bez těchto předmětů nemohli dostat svůj skromný příděl. Skoro všichni si proto přivazovali nádoby na jídlo šňůrou kolem těla, aby jim je nikdo nemohl ukrást.

Ze vzpomínek Čecha Jana Přídala:

„A nejhorší bylo, že jsme neměli dost misek na jídlo, a tak jsme prvního rána dostali čaj v jediné misce. Postavili jsme se čtyři naproti sobě a každý z ní bez lžíce pil. Teprve večer jsme dostali oběd. Ten jsme také jedli z jedné misky. Stravování bylo naprosto nedostatečné, prostě nic, taková dávka k přežití, spíš abychom vůbec něco pozřeli.“

Zdroj: KZ-Gedenkstätte Flossenbürg (Hrsg.): Konzentrationslager Flossenbürg 1938-1945. Ausgewählte Texte und Bilder der Ausstellung zur Lagergeschichte, Flossenbürg 2007, str. 29.

Jan Přidal, narozen 1921 ve Vřesovicích na jižní Moravě, byl zatčen kvůli svému členství v české odbojové organizaci „Jindra“, která bojovala proti německé okupaci. Od ledna 1945 byl vězněn v koncentračním táboře Flossenbürg.

Po osvobození koncentračního tábora Flossenbürg armádou Spojených států 23. dubna 1945 byl areál tábora od července 1945 do jara 1946 využíván nejprve jako americký tábor pro válečné zajatce z řad příslušníků SS, od léta 1946 do podzimu 1947 jako tábor pro tzv. Displaced Persons (zkratka DPs - lidé během války násilně odvezení Němci, kteří se po skončení války ještě zdržovali v Německu). O využití budovy vězeňské kuchyně v této době není nic známo, dá se předpokládat, že byla nadále využívána jako kuchyně pro oba tábory.



← Průmyslový provoz na bývalém apelplacu, kolem roku 1960, Foto Heinz Werner, bývalý farář obce Flossenbürg.

Od konce roku 1947 se dosud obyvatelné budovy bývalého koncentračního tábora Flossenbürg, a tedy pravděpodobně i budova kuchyně, využívaly jako ubytovny pro nuceně vysídlené Němce z Čech a Slezska. Od poloviny 50. let 20. století se na bývalém apelplacu a v přilehlých budovách usídlily průmyslové podniky. V roce 1964 byla bývalá vězeňská kuchyně stavebně propojena s budovou prádelny. V průběhu dalších desetiletí se zde vyráběly hračky, součástky do automobilů a mobilní telefony.

Od roku 1997 je kamenná budova součástí Památníku. V roce 1999 byla hala, která spojovala vězeňskou koupelnu a kuchyni, stržena. V roce 2010 byla po rozsáhlé rekonstrukci v bývalé vězeňské kuchyni otevřena stálá expozice o poválečných dějinách Památníku Flossenbürg.

Prameny a literatura:

- KZ-Gedenkstätte Flossenbürg / Stiftung Bayerische Gedenkstätten (Hrsg.): Konzentrationslager Flossenbürg 1938-1945. Katalog zur ständigen Ausstellung, Göttingen 2008.
- KZ-Gedenkstätte Flossenbürg (Hrsg.): Rundgang deutsch. www.gedenkstaette-flossenbuerg.de/fileadmin/dokumente/RS_CZ.pdf (citováno 29.1.2013).
- Skriebeleit, Jörg: Ansätze zur Neukonzeption der KZ-Gedenkstätte Flossenbürg. Aspekte einer nachholenden Entwicklung, in Petra Haunstein / Rolf Schmolling / Jörg Skriebeleit (Hg.): Konzentrationslager – Geschichte und Erinnerung. Neue Studien zum KZ-System und zur Gedenkkultur, Ulm 2001, str. 15-25.
- Stern, Mark/Alcoff, Isabell: Rückkehr nach Flossenbürg. Erinnerungen eines Überlebenden des Holocaust, Viechtach 1995, str.49.